

**aan
datum
betreft**

Ministerie van Infrastructuur & Waterstaat
17 juli 2026
Reactie NVB op consultatie Nationale
Klimaatadaptatiestrategie

Consultatiereactie

De NVB ziet de NAS als een belangrijke stap en gaat graag met het kabinet en andere betrokken partijen in gesprek over de verdere uitwerking, prioritering en uitvoering van de strategie, zodat wonen, ondernemen en investeren ook in de toekomst verantwoord en betaalbaar blijven. Voor de verdere uitwerking van de NAS vraagt de NVB aandacht voor het volgende:

- Maak publieke keuzes concreet en uitvoerbaar. Vertaal de bouwstenen uit de NAS tijdig naar duidelijke publieke kaders, normering, investeringsbeslissingen en uitvoeringsafspraken.
- Breng gevolgen voor financierbaarheid expliciet in beeld. Verduidelijk wat veranderingen in de fysieke leefomgeving als gevolg van klimaatverandering kunnen (gaan) betekenen voor burgers en bedrijven in het algemeen en voor specifieke gebouwen, sectoren en gebieden, en welke publieke keuzes nodig zijn om wonen, ondernemen en investeren verantwoord mogelijk te houden.
- Verduidelijk de publiek-private rolverdeling. Maak scherper waar publieke maatregelen nodig zijn, waar private financiering een rol kan spelen en waar publieke cofinanciering, garanties of andere instrumenten nodig zijn.
- Zorg voor betrouwbare data en eenduidige informatievoorziening. Heldere, publiek gevalideerde en toepasbare klimaatdata zijn noodzakelijk voor risicobeheer, financieringsbeslissingen en handelingsperspectief voor burgers.
- Betrek financiële instellingen structureel bij de verdere ontwikkeling en implementatie van de NAS, zodat helder wordt waar banken kunnen bijdragen en waar publieke keuzes of instrumenten noodzakelijk zijn.

Inleiding

De NVB onderschrijft de integrale aanpak van de NAS en waardeert dat klimaatadaptatie wordt benaderd als een gezamenlijke maatschappelijke opgave, waarin iedere partij handelt vanuit de eigen rol en verantwoordelijkheid en de (feitelijke en juridische) invloed die zij hebben op klimaatrisico's en de beheersing ervan. De urgentie neemt toe door fysieke klimaatrisico's zoals wateroverlast, droogte, funderingsrisico's, hitte en verzilting. Deze risico's raken consumenten, ondernemers, banken en de samenleving als geheel. De NVB waardeert dat de NAS gestructureerd is opgezet, relevante economische sectoren raakt en aansluit bij Europese ontwikkelingen rond klimaatadaptatie.

Banken benaderen klimaatadaptatie vanuit twee samenhangende perspectieven: zij worden via klanten, onderpanden en portefeuilles geconfronteerd met toenemende fysieke klimaatrisico's, en zij kunnen als financier en kredietrisicobeheerder bijdragen door relevante risico's mee te wegen en, waar passend, financiering van adaptatiemaatregelen te faciliteren. Daarbij zijn prudentiële vereisten, risicobeheer, een gezonde exploitatie en de financierbaarheid van individuele investeringen leidend.

Tegen deze achtergrond onderschrijft de bancaire sector het belang van een effectieve, uitvoerbare en tijdige NAS. Een heldere strategie vergroot de voorspelbaarheid van beleid, biedt handelingsperspectief en helpt prioriteiten voor klimaatbestendige financiering en investeringen te identificeren. Daarvoor zijn duidelijke publieke keuzes, normen en randvoorwaarden nodig, zodat banken klimaatrisico's verantwoord kunnen meewegen en, waar passend, financiering kunnen faciliteren. Daarbij moet klimaatadaptatie in samenhang worden gezien met de bredere klimaat- en energietransitie, omdat beide opgaven ruimte vragen en duidelijke regie op ruimtelijke ordening vereisen.

Omdat banken consumenten en bedrijven vaak voor lange looptijden financieren, is stabiel en langjarig overheidsbeleid essentieel. De NAS erkent de urgentie van klimaatadaptatie, maar deze urgentie moet in de definitieve strategie sterker worden vertaald naar tijdige, concrete en uitvoerbare keuzes, normering en prioritering, met helderheid over rollen, financiering en besluitvorming.

De NVB reageert hierbij op hoofdlijnen op het ontwerpprogramma NAS 2026 aan de hand van vijf thema's. We gaan graag op een later moment in gesprek over de verdere uitwerking van de NAS en kunnen daarbij desgewenst meer gedetailleerdere input leveren op specifieke sectoren of onderdelen.

1. Publieke keuzes en randvoorwaarden voor financierbaarheid

Gezien de urgentie van de opgave moet de NAS een stevige basis bieden voor noodzakelijke keuzes op korte termijn, onder meer op het gebied van normering voor bouw, ruimtelijke ordening en gebiedsontwikkeling. De NAS bevat belangrijke bouwstenen, waaronder data, monitoring, informatievoorziening en verkenningen. Tegelijkertijd is voor banken en hun klanten van belang dat deze bouwstenen tijdig worden vertaald naar concrete publieke kaders, normering, investeringsbeslissingen en uitvoeringsafspraken. Daarbij moet duidelijk worden welke maatregelen reeds financieel zijn gedekt, welke maatregelen nog onderwerp zijn van onderzoek of verkenning en hoe vervolgacties met mogelijke budgettaire gevolgen voor medeoverheden of private partijen worden geborgd. In dat kader wijzen wij ook op de signalen over de financiële uitdagingen waarvoor gemeenten, provincies en waterschappen staan bij het in stand houden en aanpassen van de fysieke leefomgeving. Voor effectief klimaatadaptatiebeleid is bovendien noodzakelijk dat lokaal beleid kan worden afgestemd op locatiegebonden risico's, zoals overstromingen, droogte en natuurbranden. De verdere uitwerking van de NAS zou daarom moeten verduidelijken hoe decentrale overheden in staat worden gesteld om gebiedsgericht beleid daadwerkelijk uit te voeren en hoe eventuele financiële of organisatorische knelpunten worden ondervangen.

De NVB acht het bovendien van belang dat de definitieve NAS verduidelijkt dat de strategie, als nationaal programma onder de omgevingswet, geen zelfstandige nieuwe verplichtingen voor private financiële instellingen creëert. Eventuele verwachtingen richting banken dienen te worden uitgewerkt via daarvoor geëigende wettelijke, toezichtrechtelijke of contractuele kaders, met voldoende rechtszekerheid, proportionaliteit en uitvoerbaarheid.

2. Gevolgen voor klanten, gebieden en sectoren

Klimaatadaptatie is een gedeelde maatschappelijke opgave van overheid, burgers, bedrijven en financiële instellingen. De NAS onderkent terecht de regisserende rol van de overheid. Tegelijkertijd biedt de strategie nog onvoldoende richting voor de keuzes die op korte termijn nodig zijn. Daarbij vraagt de NVB aandacht voor de volgende punten:

- **Financierbaarheid van woningen, ondernemingen en gebieden.** Naarmate fysieke klimaatrisico's toenemen, kan dit gevolgen hebben voor de financierbaarheid en kredietvoorwaarden van woningen, ondernemingen en gebieden. Banken kunnen financiering verstrekken wanneer sprake is van een reëel financierbare kredietvraag,

aanvaardbare risico's vanuit prudentieel perspectief en verantwoorde kredietverlening voor de betreffende klant. Banken wegen daarbij hun individuele beleid, risicobereidheid en het specifieke risicoprofiel van klanten, onderpanden en activiteiten mee. Als risico's toenemen en publieke keuzes of adaptatiemaatregelen uitblijven, kunnen banken op basis van prudentiële vereisten en verantwoord kredietbeleid genoodzaakt zijn scherpere financieringskeuzes te maken. Dat kan maatschappelijke en sociale gevolgen hebben, bijvoorbeeld voor de toegang tot financiering, woonlasten, bedrijfscontinuïteit, gebiedsontwikkeling en verschillen tussen regio's of sectoren. Gevolgen die mede afhankelijk zijn van publieke keuzes en andere factoren buiten de invloedssfeer van banken. De NVB vraagt daarom aandacht voor het risico dat onvoldoende publieke normering en adaptatiemaatregelen kunnen leiden tot verminderde financierbaarheid, hogere financieringslasten of ongelijke toegang tot krediet in kwetsbare gebieden. Dit vraagt om publieke keuzes over minimumnormen, gebiedsgerichte maatregelen, eventuele ondersteuning van kwetsbare groepen, ondersteunende instrumenten en de verdeling van restrisico's. In de verdere uitwerking van de NAS is van belang dat deze randvoorwaarden en de mogelijke maatschappelijke en sociale gevolgen voor financierbaarheid expliciet worden betrokken.

- **Onderscheid tussen nieuwe financieringen en bestaande klantrelaties.** Bij de uitwerking van klimaatadaptatiebeleid moet onderscheid worden gemaakt tussen de gevolgen voor nieuwe financieringen en bestaande klantrelaties. Voor nieuwe financieringen kan rekening worden gehouden met nieuw beleid en normering. Voor bestaande klanten, met name huishoudens, agrariërs en mkb-ondernemers in gebieden of sectoren waar klimaatrisico's toenemen, zijn een realistisch overgangspad, betaalbaarheid, tijdige informatie, handelingsperspectief en waar nodig publieke ondersteuning essentieel. Banken kunnen binnen bestaande klantrelaties bijdragen door risico's zorgvuldig mee te wegen, klanten te ondersteunen met relevante informatie en, waar passend, financieringsoplossingen te verkennen. Banken kunnen de risico's niet eenzijdig oplossen als adaptatie afhankelijk is van bijvoorbeeld infrastructuur, collectieve maatregelen of individuele eigenaarsbeslissingen. De verdere uitwerking van de NAS zou daarom moeten verduidelijken hoe de gevolgen voor bestaande klanten worden meegenomen in adaptatiebeleid en welke publieke randvoorwaarden nodig zijn om een zorgvuldig en uitvoerbaar overgangspad mogelijk te maken. Zonder duidelijkheid hierover bestaat het risico dat klimaatadaptatie leidt tot ongelijkheid tussen klanten, regio's en sectoren.
- **Droogte, verzilting en waterafhankelijke sectoren.** Hoewel de NAS, naast wateroverlast, ingaat op zoetwatertekorten en droogte, vragen wij om nadere aandacht voor de gevolgen van droogte en verzilting voor financierbaarheid, onderpandwaarde, landbouwgrond, agrarische en andere waterafhankelijke bedrijfsmodellen, binnenvaart en funderingsrisico's. In de verdere uitwerking van de NAS is van belang dat deze risico's worden vertaald naar concrete handelingsperspectieven, gebiedsgerichte keuzes en randvoorwaarden voor financierbaarheid. Daarbij ligt een nadere uitwerking voor de land- en tuinbouw en waterafhankelijke sectoren voor de hand, mede gezien de samenhang met andere transitieopgaven, internationale ketens, verdienvermogen, vergunningverlening en het perspectief voor ondernemers.
- **Zorgvuldige afweging van restrisico's, verzekeraarbaarheid en verantwoordelijkheden.** Voor banken is duidelijkheid over verzekeraarbaarheid, schadeafhandeling, publieke tegemoetkomingsregelingen en de verdeling van restrisico's een belangrijke randvoorwaarde. Daarbij vinden banken het van belang dat de verantwoordelijkheden, kosten en restrisico's worden belegd bij de partijen die daarop feitelijk en juridisch invloed kunnen uitoefenen. De wijze waarop klimaatschade en restrisico's worden geadresseerd, heeft directe gevolgen voor onderpandwaarden, kredietrisico's en de financierbaarheid van woningen en ondernemingen. Tegen die achtergrond achten wij het van belang dat de klimaatadaptatieladder verduidelijkt welke risico's en verantwoordelijkheden worden gedragen door eigenaren, gebruikers, verzekeraars en overheden. Banken beoordelen,

prijzen en beheersen risico's binnen individuele klantrelaties en portefeuilles. De verdere uitwerking van de NAS zou moeten bijdragen aan een zorgvuldige en transparante afweging van restrisico's en verantwoordelijkheden, zodat de rol van banken aansluit bij hun invloedssfeer, wettelijke kaders en risicobeheerfunctie.

3. Heldere rolverdeling en bijdrage van de bancaire sector

Banken ondersteunen de doelstellingen van de NAS en erkennen het belang van tijdige klimaatadaptatie voor klanten, samenleving en financiële stabiliteit. Voor de verdere uitwerking is het essentieel dat de strategie uitgaat van rechtszekerheid, proportionaliteit en een heldere rolverdeling. Klimaatadaptatie is een gezamenlijke maatschappelijke opgave, waarbij iedere partij handelt binnen haar eigen rol, bevoegdheden en invloedssfeer.

In de NAS wordt de bijdrage van de financiële sector op meerdere plaatsen genoemd. De primaire rol van banken is die van financier en risicobeheerder. Banken kunnen fysieke klimaatrisico's meewegen in risicobeheer en kredietverlening, klanten ondersteunen bij het verkrijgen van inzicht en, waar passend, financiering voor klimaatadaptatieve maatregelen faciliteren. Deze bijdrage vindt plaats binnen bestaande wettelijke, prudentiële en mededingingsrechtelijke kaders en op basis van individuele klantrelaties, risicobereidheid en portefeuille-afwegingen. Voor publieke keuzes, eigenaarsverantwoordelijkheden, basisinformatie, verzekerbaarheid en fysieke klimaatrisico's is een heldere rolverdeling nodig, zodat banken hun bijdrage effectief kunnen leveren vanuit hun financierings- en risicobeheerfunctie. Naast de rol van banken als financier en risicobeheerder verdient aandacht dat publieke banken een expliciete opdracht hebben om maatschappelijke opgaven te ondersteunen. Klimaatadaptatie is daarvan een belangrijk voorbeeld. Publieke banken kunnen vanuit deze rol bijdragen aan de financiering van publieke en semipublieke investeringen die noodzakelijk zijn om Nederland klimaatbestendig te maken, en vervullen daarmee een complementaire rol naast commerciële banken.

Tegen die achtergrond vragen wij de NAS scherper te duiden waar publieke maatregelen nodig zijn, waar private financiering een rol kan spelen en waar publieke cofinanciering, garanties of andere instrumenten bijdragen aan uitvoerbaarheid. Dit geldt in het bijzonder bij gebiedsgerichte maatregelen, investeringen met een beperkt individueel rendement en situaties waarin restrisico's maatschappelijk moeten worden verdeeld. Duidelijkheid hierover helpt bepalen onder welke voorwaarden financiering verantwoord kan plaatsvinden en hoe banken vanuit hun rol kunnen bijdragen.

Voor de verdere uitwerking van de NAS ziet de NVB de volgende aandachtspunten:

- **Heldere bancaire rol binnen klimaatadaptatie.** Banken dragen primair bij aan klimaatadaptatie vanuit hun rol als financier, beheerder van krediet- en portefeuillerisico's en kennispartner binnen de financiële keten. De overheid is primair verantwoordelijk voor normstelling, betrouwbare basisinformatie, ruimtelijke keuzes en een eenduidig handelingsperspectief voor burgers en bedrijven. Banken kunnen daarop aansluiten binnen de klantrelatie, op basis van duidelijke publieke informatie en binnen bestaande wettelijke, prudentiële en mededingingsrechtelijke kaders. Daarnaast blijft de NVB in gesprek over hoe banken, naast hun primaire rol als financier, binnen deze kaders eventueel op andere manieren kunnen bijdragen.
- **Aansluiting bij Europese en toezichtrechtelijke kaders.** Banken nemen fysieke klimaatrisico's al mee in risicobeheer, kredietverlening en rapportages op grond van bestaande prudentiële en Europese kaders. De verdere uitwerking van de NAS dient consistent te zijn met Europese kaders voor prudentieel toezicht, rapportage, klimaatrisicobeheer en financiering, en bijvoorbeeld duidelijk te maken welke publieke keuzes, data, normen en randvoorwaarden helpen om klimaatrisico's goed te kunnen beoordelen en beheersen. De NAS kan daarmee het onderscheid verduidelijken tussen de publieke adaptatieopgave en de prudentiële verantwoordelijkheid van banken om risico's

binnen hun eigen portefeuilles te beheersen. Hierbij gaan we ervanuit dat eventuele verwachtingen richting banken worden uitgewerkt via daarvoor geëigende wettelijke, toezichtrechtelijke of contractuele kaders, met voldoende rechtszekerheid, proportionaliteit en uitvoerbaarheid.

- **Financiering en publiek-private rolverdeling.** Banken kunnen financiering beschikbaar stellen voor klimaatadaptatiemaatregelen wanneer sprake is van voldoende terugbetaalcapaciteit, een haalbare businesscase en passende publieke randvoorwaarden. De NAS zou scherper kunnen duiden – en wij voeren daar graag een nader gesprek over – waar enerzijds private financiering een rol kan spelen en anderzijds waar publieke normering, subsidie, cofinanciering, garanties of andere instrumenten bijdragen aan uitvoerbaarheid. Banken gaan ook graag in gesprek over publiek-private financieringsconstructies op basis van duidelijke rollen, verantwoordelijkheden en randvoorwaarden. Hierbij speelt ook dat langjarige financiering bovendien om langjarige beleidszekerheid vraagt.
- **Informatievoorziening en bewustwording.** Heldere en eenduidige informatie over klimaatrisico's is cruciaal voor consumenten, ondernemers en financiers. Toegang tot beschikbare publieke informatie is relevant voor burgers en bedrijven. De overheid en bevoegde publieke instanties spelen een centrale rol bij eenduidige, gevalideerde en algemeen toegankelijke basisinformatie over fysieke klimaatrisico's. Nadere duiding van de rolverdeling tussen overheid, gemeenten, verzekeraars, taxateurs, makelaars, eigenaren en financiers helpt ervoor te zorgen dat klanten consistente informatie ontvangen en banken hun rol binnen het financieringsproces goed kunnen invullen.
- **Data, tools en aansprakelijkheid.** Voor risicobeheer en financieringsbeslissingen is betrouwbare, publiek gevalideerde en toepasbare klimaatdata noodzakelijk, bij voorkeur locatiegericht en bruikbaar op onderpandsniveau. Banken kunnen als gebruiker en gesprekspartner bijdragen aan de ontwikkeling van data en tools, zoals de klimaatadaptatieladder en andere instrumenten die investeringen in klimaatadaptatie inzichtelijk maken. Heldere governance, kwaliteit, actualisatie en aansprakelijkheid rond publieke klimaatdata en instrumenten helpen banken deze data zorgvuldig toe te passen in risicobeheer en financieringsbeslissingen. De verantwoordelijkheid voor de juistheid, volledigheid, actualiteit en governance van publieke data dient te berusten bij de daarvoor aangewezen publieke of onafhankelijke partijen.

4. Proces richting het Nationaal Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie

Elke vier jaar wordt een nieuw Nationaal Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie (NUP KA) opgesteld met maatregelen voor de daaropvolgende periode. Wij vragen om in het totstandkomingsproces daarvan duidelijkheid te creëren over de concrete behoefte aan private financiering, de publieke randvoorwaarden die daarvoor nodig zijn en de wijze waarop financiële instellingen worden betrokken. Dit geldt onder meer voor de verdere ontwikkeling van de klimaatadaptatieladder, klimaatlabels, data-instrumenten en afspraken over informatievoorziening. Wij roepen op om financiële instellingen hierbij tijdig en gestructureerd te betrekken, zodat duidelijk wordt waar banken kunnen bijdragen en waar publieke keuzes of instrumenten noodzakelijk zijn.

5. Samenhang met klimaatmitigatie

Tot slot vragen wij aandacht voor de blijvende noodzaak van klimaatmitigatie. Klimaatadaptatie en klimaatmitigatie zijn nauw met elkaar verbonden: hoe minder klimaatverandering wordt beperkt, hoe groter de adaptatieopgave en de daarmee samenhangende financiële en maatschappelijke risico's worden. Bovendien vragen beide opgaven ruimte en vereisen zij duidelijke regie op ruimtelijke ordening. Waar relevant zou de NAS deze samenhang explicieter moeten maken.